



Dokumentum

Film az almási csőszökről

A székelyudvarhelyi Transikon egyesület alkotóműhelyében új dokumentumfilm készült, a 2008-as homoródalmási szüreti bálról és előkészületeiről. A nyár végén Fecső Zoltán szerkesztő és Jakab Ervin operatőr több alkalommal forgatott Almáson, majd Simó Csaba vágó – aki operatőrként is besegített a mozgalmasabb forgatási napokon – a szerkesztővel együtt munkához látott: készült a film...

Amikor Fecső Zoltánt arról kérdeztem, miért szüreti bál és miért Almás (korábbi filmje, a *Nők a hinta körül*, ami magyar és román tévéadók műsorán is szerepelt, Vargyas-völgyi téma), a legkézenfekvőbb válasz hangzott el: apai nagyszülei odavalók, ő maga is részt vett a településen és környékén önkéntesként környezetvédelmi programokban, és mikor 2007-ben a csőszök színpompás felvonulását látta, megszületett a döntés. Érdekelte, ezek a fiatalok hogyan jutnak el annak tudásnak a birtokába, amit bemutatnak nyilvánosan, hiszen azt már nem genetikailag öröklik. Klasszikus fejlődéstörténet, ami azal zárul, hogy a fiatalok számot adnak tudásukról a nagyobb közösségnek – jellemezte témáját a szerkesztő.

Még nyáron kereste meg a csőszöket, ugyanis Almáson is korosztályonként szervezik a bált, ez az esemény még jobban összekovácsolja a közösségeket. Hamarosan kiderült, legtöbbszörnek új ismeretet jelent szüreti bátra készülni, sokan először ültek lovon (lányok is). Július végétől, az első próbától dokumentálták az eseményeket.

– Örömteli élmény volt velük együtt dolgozni, elfogadtak minket, és ráéreztek, mit jelent ilyen filmet készíteni, vagyis, hogy önmagukra figyeljenek, ne ránk – mondta Zoltán. Szaknyelven szituációs dokumentumfilm, ami készült: csak élő helyzeteket filmeztek, azért volt szükség minél több időt velük tölteni, mert mindenhol ott kellett lennie a kamerának, ahol érdemes dolgok történtek. És történetekben nem lesz hiány, hisz a másfél hónapos forgatási

*Fecső Zoltán szerkesztő
és Jakab Ervin operatőr.
Bodnár Arthur felvételei*

idő alatt számos érdekes helyzetet örökített meg a kamera. Almáson az is egyedülálló, hogy a csószók disznót vesznek és vágnak, a báikor meg annak előestéjén a többi szervezőt, szüleiket és a zenészeket is vendégül látják.

A filmkészítést eddig az udvarhelyi Termoláng Kft. és a Szülőföld Alap támogatva, az első bemutatót természetesen Almáson tervezték. Hogyan készül a dokumentumfilm? Nagy vonalakban: a terep, téma kiválasztása után információgyűjtés következett (a helyi viszonyok ismerete különösen fontos), majd a forgatások, azt követően az anyag többszöri átnézése, jegyzetek készítése után kerül sor a kiválasztott részek vágására, összeillesztésére, mindez több mint egy hónapba került a munkatársak napi elfoglaltsága mellett. Mivel a Transikon tagjai mind érintettek dokumentumfilmek készítésében, egymás segítségére vannak észrevételeikkel is.

A szüreti bárról szóló film csak az egyik a filmes műhely idejének terméséből. Jakab Ervin Erdély Bálint Előd fotósról készített mozgóképes portrét, Simó Csabát nagyszülejéről készülő film foglalkoztatja, Bálint Arthurt pedig az egykor virágzó Balánbánya mai gondjai, ehhez a filmhez már évek óta készít képeket a legismertebb székelyudvarhelyi filmes alkotó. Bálint Ibolya más-más élethelyzetben élő emberekről forgatott (a helyszín Udvarhely), akiket apróhirdetések fűznek össze, a film címe: *Apró örömök*.

Bár eddig is több díjat hoztak az előző években befejezett filmek, és a hazai megmagyarországi tévéadók is sugározták, a múlt évben elkezdett, Vándor-mozi program keretében udvarhelyszéki településeken vetítették ezeket az alkotásokat az elmúlt hónapokban, a Hargita Megyei Hagyományörzési Forrásközponttal közös szervezésben, most meg a folytatást tervezik.

A humoródalmási dokumentumfilm folytatja a sort, ami az alkotóműhelyt egyre ismertebbé teszi, a 2008-as Film.dok fesztiválon Bálint Arthur a fődíjat (*Poros öltöny*), Bálint Ibolya a közönségdíjat hozta el (*Asszonyélet*). Fecső Zoltán készülő filmje pedig már témája miatt figyelmet érdemel.

P. Buzogány Árpád



Butyka Imre balladája

*Hallod pajtás, a pálfalvin mi történt,
Butyka Imrét más pénzéért megölték.
Még Korondon hét órákor kávézott,
Nyolc órákor piros vére kiömlött.*

Adatközlő: özvegy Molnos Lajosné Hegedűs Julianna (szül. 1958. febr. 21.)

Butyka Imre

*Hallod pajtás, hogy Kalandán mi történt: Vérért vették, mint a fogolyadárnak
Butyka Imrét más pénziért megölték. Háromszéki Butyka Imre zsandárnak.
Még Korondon hét órákor kávézott, Butyka János, nyisd kapudot, kapudot,
Nyolc órákor piros vére kiömlött. Halva hozzák szép fiadot, fiadot.*

*De nem haza szállásra, szállására,
Korondi kaszárnnyába, kaszárnnyába,
– Nagykorondi szép ifjúság, leányok,
Jobb kezemet nem emelem tirátok.*

Művelődés, 1971/12. sz. 48. o.

Butyka Imréről

A korondi Kalonda határreszen egy emlékkő áll. Ma már a kőről az írást leolvasni nem lehet, az idő leette, de a kő körüli részt így nevezik: *Butykánál*.

1888. február 15-én a reggeli órákban Kovács Dániel felsősófalvi lakos, postakocsis szállította a parajdi sóbánya pénzét Korondon keresztül Székelyudvarhelyre. Akkori szokás szerint a postakocsis végig Korondon fújta a postakürtöt. Ez így volt rendjén, de nemsokára a Kalonda hegy végéről szokatlanul hallatszott vissza a kürtszó Korondra. A laktanyában lévő csendőrség azonnal észrevette, hogy valami baj van a postai szállítmány körül. A csendőrség szomszédságában lakott az én apai nagyapám, István Lajos, akinek mindig jó lovai voltak. A csendőrség azonnal szekérbe fogatott, majd elindultak. Amikor a helyszínre érkeztek, Butyka Imre csendőr már halott volt.

Kovács Dániel nem tudott Butykának a küzdelemben segíteni, mert a gyilkosok hárman voltak. Egy szekérrel, kettő pedig a postakocsival. Özvegy Molnos Lajosné Hegedűs Julianna elmondása szerint Emrick Márton és P. Dumitru ölték meg Butykát. Állítólag a két gyilkos bethlenkeresztúri volt. Egykori csendőrök, de leszerelték őket. Így tudták, hogy a parajdi sóbánya pénzét melyik napon szállítják Székelyudvarhelyre.

A gyilkosokat a csendőrök akkor nem tudták elfogni. Állítólag letértek a Nyikó mentén és elfordultak Szentmihálynál Bencédbe. A csendőrség viszont egyenesen hajtott a Nyikó mentén. Később, több idő elteltével elfogták a gyilkosokat.

Butyka Imre holttestét nem szállították haza, Háromszékre. A korondi római katolikus temetőbe temették el. Szép sírköve van, sírja vasráccsal kerített. Sírkövén a következő felirat olvasható: *BUTYKA IMRE M. Kir. Csendőr emlékére K.I. 1888. febr. 15. Szolgálat teljesítésében Rablógyilkosok által végeztetett ki. Emelték a 2. csendőr szárnybeli bajtársak.*

A Butyka Imréről szóló balladát Máthé Balázs 62 éves korondi lakos 1975. április 15-i elbeszélése szerint az ő anyai nagyanyja, Ambrus Istvánné Simén Julianna, írást nem tudó asszony diktálta le.

István Lajos